

Roofvogels uit andere delen van Drenthe in 1994

Hans Dekker

In 1994 is wederom getracht zoveel mogelijk gegevens te verkrijgen van roofvogelterritoria. De gegevens die door de vele vrijwilligers werden aangedragen hadden hoofdzakelijk betrekking op de terreinen buiten de referentiegebieden. Het ook insturen van gegevens uit de referentiegebieden heeft als voordeel dat de vervolgingsgevallen er uit kunnen worden gedestilleerd. Hierover zal elders in dit verslag uitvoeriger worden bericht.

Het is verheugend te merken, dat het korps vrijwilligers geleidelijk groeit. Hierdoor zijn van enkele tot nu toe onderbelichte gebieden in 1994 gegevens binnengekomen. Voorbeelden zijn de omgeving van Vledder en delen van het Hunzedal. Toch zijn er nog delen van Drenthe waar geen gegevens worden verzameld, zoals delen van de Veenkoloniën en de omgeving van Zuidwolde.

Evenals vorig jaar zijn de gegevens op een zeer diverse manier aangeleverd. Sommigen hebben formulieren gebruikt en deze nauwkeurig ingevuld, terwijl andere gegevens per telefoon werden doorgegeven. Voor de aantallen territoria maakt de manier van aanleveren niets uit. Voor het verkrijgen van gegevens over broedsucces, vervolging, prooidierkeuze en nestboomgebruik uiteraard wel. Het streven blijft dan ook de gegevens zo uitgebreid mogelijk te noteren op het door de WRN ontwikkelde formulier.

Ook in 1994 zijn van veel gebieden alleen die paren doorgegeven waarvan het nest werd gevonden. Hierdoor krijgt men geen compleet overzicht van de populatie in een gebied en kunnen de gebieden onderling moeilijk met elkaar worden vergeleken. Daarom is het wenselijk alle gegevens over territoriumhoudende roofvogels door te geven, te verdelen in:

- Paren waarvan het nest gevonden is;
- Territoria waarin geen nest is gevonden;
- Eventueel solitaire vogels.

Heel handig is het om de formulieren in te sturen vergezeld van een kaart, waarop met nummers of symbolen de territoria en/of nesten staan aangegeven. Hierdoor kunnen overlappende inventarisaties van elkaar worden gescheiden. Natuurlijk blijven alle losse waarnemingen welkom en dient niemand zich door bovenstaand aandachtspunten te laten ontmoedigen.

Resultaten

In vergelijking met 1993 is van een aantal soorten het aantal gevonden territoria toegenomen. Dit komt vooral door een stijging van de oppervlakte geïnventariseerd gebied en ten dele door een werkelijke stijging in enkele gebieden. In tabel 1 staan de resultaten over 1994 gepresenteerd. Een mogelijk broedgeval van een Rode Wouw in Boswachterij Gieten staat niet in de tabel vermeld.

Tabel 1. Overzicht van vastgestelde territoria in delen van Drenthe in 1994

Gebied	Blauwe Kiek	Bruine Kiek	Havik	Sperwer	Wespen-dief	Buizerd	Boom- valk	Toren- valk
Anderensche Diep	-	-	-	-	-	2	-	6
Bargerveen	1	2	6	1	1	7	4	5
Borger	-	-	-	-	-	1	-	3
Boswachterij Anloo	-	-	2	-	1	1	-	-
Boswachterij Borger	-	-	7	3	-	13	1	-
Boswachterij Emmen	-	-	11	14	-	13	2	13
Boswachterij Gees	-	-	8	6	1	12	-	2
Boswachterij Gieten	-	-	5	3	1	10	1	-
Boswachterij Norg	-	1	9	4	3	14	-	3
Boswachterij Ruinen	-	-	4	3	2	5	-	3
Boswachterij Sleenerzand	-	-	13	3	1	11	-	1
Bunne	-	-	-	1	-	2	-	-
Coevorden/Schoonebeek	1	-	4	3	-	10	2	35
Donderen	-	-	-	-	-	10	-	1
Dwingeloo	-	-	5	7	-	18	3	13
Eelde	-	-	-	1	-	-	-	-
Eelde/Paterswolde	-	1	1	1	-	4	-	-
Ermerzand	-	-	1	-	-	-	-	-
Fochteloërveen	1	2	-	-	-	3	1	-
Gasselte/Gieten	-	-	1	-	-	6	-	7
Goudplevier/Mantingerbos	-	-	3	-	-	4	-	2
Havelte	-	-	11	11	1	17	3	12
Hijkerveld	-	2	4	-	-	5	-	-
Hollandsche Veld	-	-	4	2	-	4	-	3
Holtherzand	-	-	1	1	-	1	-	-
Hunzedal Gieten/Buinen	-	5	-	-	-	-	-	-
De Klencke	-	-	2	3	-	4	1	2
Lage Veld Hooghalen	-	-	-	-	-	1	-	1
Langelo	-	-	2	1	-	14	-	2
Leekstermeer	-	4	1	2	-	4	-	5
Leggelderveld	-	-	-	-	-	2	1	2
Lieveren/Altena	-	-	4	2	-	3	2	2
Maatlanden, Roden	-	-	-	-	-	3	-	-
Peest/Zeyen	-	-	2	-	-	7	-	-
Peizerdiep	-	2	-	-	-	2	-	1
Ruinen	-	-	1	-	-	1	-	1
Steenbergen/Een	-	-	1	-	-	5	-	-
Tynaarlo-west	-	-	-	-	-	2	-	-
Ubbena	-	-	-	-	-	4	-	-
Wapserveen	-	-	1	-	-	3	-	-
Westerbork	-	-	-	2	-	-	-	2
Westervelde	-	-	1	1	-	4	-	-
De Wijk	-	-	-	-	-	2	-	4
Wilhelminaoord	-	-	4	5	-	17	-	1
Zuidhijkerzand	-	-	-	-	-	1	-	1
Zuidlaren	-	7	1	-	-	5	-	-
Totaal	3	26	120	80	11	257	21	133

De *Buizerd* heeft het blijkens de tabel wederom goed gedaan. Ook in 1994 zorgde een buizerdpaar voor overlast bij Emmen vanwege agressief gedrag t.o.v. trimmers. Of leveren de trimmers overlast voor het buizerdpaar?

Het aantal *Wespendieven* is een stuk kleiner. Dit kan worden verklaard doordat een aantal gebieden als referentiegebied zijn behandeld en daarom niet in de tabel voorkomen, zoals de boswachterij Dwingeloo. Het werkelijk aantal is hoger dan in de tabel vermeld omdat veel bossen niet op de soort zijn onderzocht. In het Bargerveen is in 1994 voor het eerst een territorium vastgesteld.

Uit de tabel blijkt het belang van de grote boswachterijen voor de *Havik*. Met name de boswachterijen Borger, Emmen, Norg, Sleenerzand en het Ooster- en Westerzand bij Havelte springen er in 1994 uit. Toch worden Haviken ook doorgegeven uit kleinere bosjes.

Van de *Sperwer* werden in 1994 meer broedgevallen doorgegeven dan in 1993. Het aantal geregistreerde sperwer-territoria valt of staat echter met de intensiteit van onderzoek.

In 1994 werd weer een territorium van de *Blauwe Kiekendief* in het Bargerveen vastgesteld. Uit twee andere veengebieden zijn nieuwe territoria gemeld, namelijk uit het Fochteloërveen en het Oosteindsche veen bij Schoonebeek.

Het aantal doorgegeven *Bruine Kiekendieven* is groter dan andere jaren. Dit heeft te maken met een grondiger inventarisatie van delen van de Veenkoloniën. Grotere moerasgebieden zoals het Leekstermeer, Fochteloërveen, het Bargerveen, Hijkerfeld en -in 1994 vooral- het Zuidlaardermeer blijven voor deze kiekendief favoriet.

De *Grauwe Kiekendief* is ondanks naspeuringen niet gemeld. Het uitstralings-effect vanuit Groningen is voorlopig aan Drenthe voorbijgegaan.

In 1994 is er een melding van een territorium van de *Rode Wouw* binnengekomen. Het paar is door meerdere vogelaars waargenomen. Het nest was een met plastic repen opgetuigd kraaienest. Het mogelijke broedgeval was niet succesvol. De *Boomvalk* blijft redelijk stabiel.

Van de *Torenvalk* zijn weer meer waarnemingen ingezonden dan in 1993. Veel paren broedden in nestkasten. Met name in Schoonebeek, langs de Reest en bij Ruinerwold is veel energie gestoken in het controleren van de nestkasten en het ringen van de jongen. Bij veel paren kwam het echter niet tot reproductie.

Prooien

In 1994 is door een groeiend aantal waarnemers gelet op prooidieren die op of onder het nest lagen. Opvallend in 1994 is het voorkomen van een vegetarische buizerd. In de omgeving van Dwingelo werd door Kees van Eerde een afgekloven maiskolf op het nest aangetroffen. Het betreft hier natuurlijk nestmateriaal. Een opvallend verschijnsel was een in mollen gespecialiseerde buizerd. Vrijwel alle in tabel 2 genoemde mollen zijn afkomstig van één horst. Voor 1995 wil ik een ieder oproepen de prooidieren te noteren op het inventarisatieformulier.

Tabel 2. Prooigegevens van Havik, Sperwer, Buizerd, Torenvalk en Bruine Kiekendief, verzameld op of bij nesten in het broedseizoen 1994

Prooi	Havik	Sperwer	Buizerd	Torenvalk	Bruine Kiekendief
Bruine Kikker	-	-	2	-	-
Buizerdjong	3	-	-	-	-
Duif	1	2	-	-	-
Eekhoorn	1	-	1	-	-
Eend	1	-	1	-	-
Ekster	3	-	2	-	-
Fazant	1	-	7	-	-
Groene Specht	1	-	-	-	-
Groenling	-	4	-	-	-
Grote Bonte Specht	4	9	-	-	-
Haas	1	-	-	-	-
Houtduif	31	3	5	-	-
Houtsnip	1	-	-	-	-
Huismus	-	1	-	-	-
Kauw	1	-	-	-	-
Koekoek	-	1	-	-	-
Kokmeeuw	2	-	-	-	-
Konijn	3	-	20	-	-
Koolmees	-	33	-	-	-
Krielkip	2	-	-	-	-
Meerkoet	-	-	1	-	-
Meeuw	1	-	1	-	-
Merel	8	44	3	-	-
Mol	-	-	43	-	-
Muis	-	-	1	1	-
Muskusrat	-	-	1	-	-
Pimpelmees	-	9	1	-	-
Postduif	26	-	1	-	-
Ransuil	4	-	-	-	-
Roek	3	-	-	-	-
Rosse Woelmuis	-	-	2	-	-
Sijs	1	-	-	-	-
Sperwer (adult)	5	-	-	-	-
Spitsmuis	1	-	-	-	-
Spreeuw	6	1	3	-	1
Torenvalk	1	-	-	-	-
Veldmuis	-	-	4	7	-
Vink	-	7	-	-	-
Vlaamse Gaai	9	5	2	-	-
Vogel	-	-	-	4	-
Watersnip	2	-	-	-	-
Wilde Eend	2	-	4	-	-
Witte Kwikstaart	-	1	-	-	-
Zanglijster	3	20	-	-	-
Zwarte Kraai	16	-	2	-	-
Totaal	144	140	107	12	1

Mislukte broedgevallen en vervolging

In 1994 zijn 25 mislukte broedgevallen gemeld, waarbij de oorzaak bekend is. Bij 13 gevallen was de oorzaak van natuurlijke aard. Daarbij komt met name predatie door andere roofvogels veel voor. De overige 12 komen voor rekening van de mens. In drie gevallen is het nest niet opzettelijk verstoord. In de overige negen gevallen is wel opzet in het spel. Dit betekent dat meer dan een derde van de gemelde oorzaken te wijten is aan moedwillige verstoring.

Een opvallende doodsoorzaak van een volwassen Havik werd gemeld door de heer Sterken uit Smilde. Bij Geelbroek trof hij een op een tak gesprietste Havik aan. Waarschijnlijk was de Havik in volle vlucht rechtstreeks de tak ingevlogen.

Van veel mislukte broedgevallen is niet bekend wat de oorzaak was. Het lijkt alsof veel Buizerds en Torenvalken halverwege het seizoen het broeden hebben opgegeven. Het slechte weer in het voorjaar en -mogelijk hiermee verband houdend- voedselgebrek zullen hieraan debet zijn.

Tabel 3. Oorzaken van het mislukken van broedgevallen in 1994

Oorzaak	Buizerd	Havik	Sperwer	Torenvalk	Bruine Kiekendief
Eieren uitgehaald	-	1	1	-	-
Embryo afwezig	-	2	-	2	-
Geschoten	1	-	-	-	-
Huttenbouw	-	-	1	-	-
Nest kapot gegoooid	1	-	-	-	-
Predatie	1	-	5	3	-
Tractorongelukje	-	-	-	1	-
Vergiftiging	1	-	-	-	1
Overig verstoord	-	1	-	1	-
Werkzaamheden	2	-	-	-	-

Opvallend bij de opgaven was dat brandhaarden als Witterveld en Schoonebeek in 1994 geen problemen te zien gaven. Intensieve controle, voorlichting en publiciteit hebben mogelijk hun vruchten afgeworpen. Preventie door bovenstaande activiteiten blijft daarom noodzakelijk. Ook vriendelijke gesprekken met boeren, jagers en jachtopzieners kunnen positief uitpakken.

En nu 1995!

Het broedseizoen komt alweer dicht bij. Voor velen betekent dit dat de leuke tijd van het jaar weer is aangebroken. Veel vrijwilligers maken veel werk van hun inventarisatie. De toename van het aantal vrijwilligers in 1993 en 1994 maakt dat het komende inventarisatie seizoen met vertrouwen kan worden tegemoet gezien. Nieuwe vrijwilligers blijven uiteraard welkom.

Roepende buizerdtakkeling, Sleenerzand, 22 juni 1984 (Rob Bijlsma)

Het vaststellen van zo veel mogelijke territoria van alle in Drenthe voorkomende roofvogelsoorten is en blijft het motto. Voor het overige is het de bedoeling blijvend -dus ook in 1995- aandacht te schenken aan bedreigde en/of zeldzame soorten als Boomvalk, Wespandief en de kiekendieven. Indien mogelijk zal ook hiervoor contact worden gezocht met Wildbeheereenheden en vrijwilligersorganisaties. In 1994 is het nog niet gelukt Wildbeheereenheden te betrekken bij het inventariseren.

Dit blijft dus een aandachtspunt. Het verzamelen van gegevens van prooidieren geeft veel aanvullende informatie. Een ieder wordt aangemoedigd ook aan dit facet aandacht te besteden. Daarnaast is het opsporen van vervolgingsgevallen een belangrijke taak van de WRN. Daarom zal ook in 1995 hieraan veel aandacht worden geschonken. Geef vervolgingsgevallen binnen en buiten het broedseizoen direct door opdat actie kan worden ondernomen. Ook voor 1995 geldt ons motto: Voorkomen is nog altijd beter dan genezen.

*Adres: Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Directie Noord
p/a Mortonhof 42, 7908 AP Hoogeveen (05280-72738)*